

چرا امکان یکسان شدن نرخ تورم و نرخ رشد اقتصادی بانک مرکزی و مرکز آمار

ایران وجود ندارد؟

تولید و انتشار آمار یک شاخص، توسط دو نهاد، در هیچ کجای دنیا مرسوم نیست و در سالهای اخیر به عنوان موازی کاری، بلای برنامه ریزی و عامل ائتلاف منابع شناخته شده است. با این حال ممکن است برخی از سر دلسوزی و یا مخالفت با تغییر و پیشرفت، نسبت به تصمیم گیری در حذف این موازی کاری تشکیک کرده و به این امر مهم با دیده تردید نگاه کنند.

آنچه مسلم است همواره بهبود و ایجاد تغییر با مقاومت گروه اقلیتی روبرو است. مهمترین اصل توسعه، تخصیص بهینه منابع و جلوگیری از ائتلاف منابع محدود است.

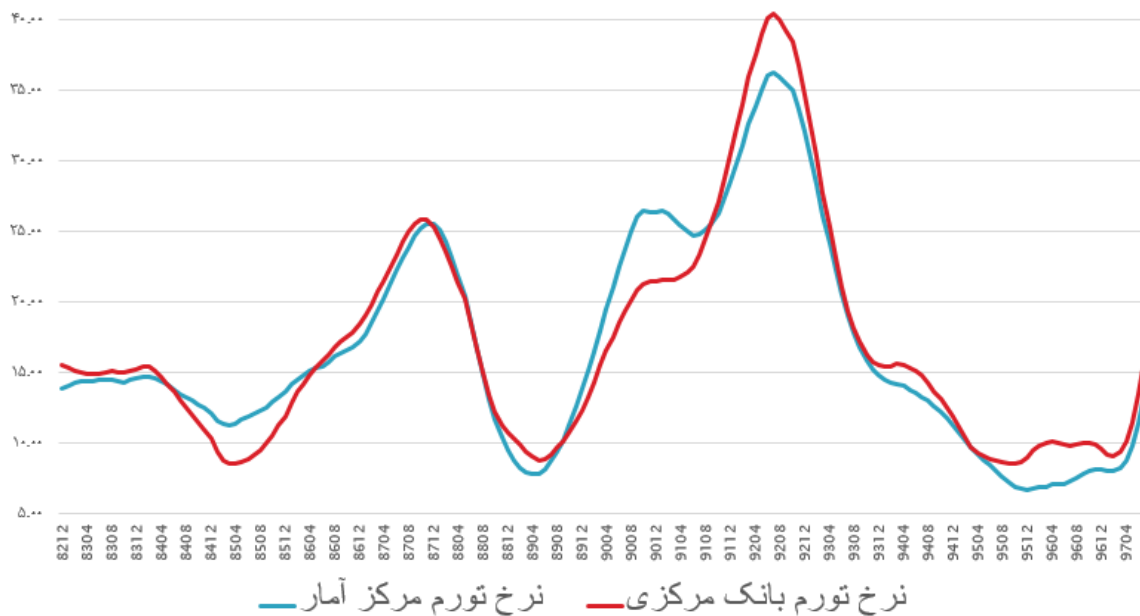
از جمله موارد موازی کاری که به زعم اکثریت جامعه محققین، دانشگاهیان، برنامه ریزان و تصمیم گیران و همچنین افکار عمومی و کاربران آمار، باعث تحمیل هزینه های مادی و معنوی به جامعه شده؛ تولید و انتشار نرخ تورم و رشد اقتصادی توسط دو نهاد مرکز آمار ایران و بانک مرکزی است. اما طبق قانون مرکز آمار ایران مصوب ۱۳۵۳ تولید و انتشار شاخص های قیمت و محاسبات ملی جزو وظایف مرکز آمار ایران می باشد.

طی سال های گذشته با وجود علامت های داده شده از طرف جامعه دانشگاهی، برنامه ریزان و دولتمردان و افکار عمومی، مبنی بر غلط بودن شیوه جاری و اعلام دو گانه دو شاخص اصلی اقتصاد از سوی دو نهاد رسمی، مصلحت اندیشی مانع از اصلاح چنین رویه اشتباهی شده است. در اهداف و

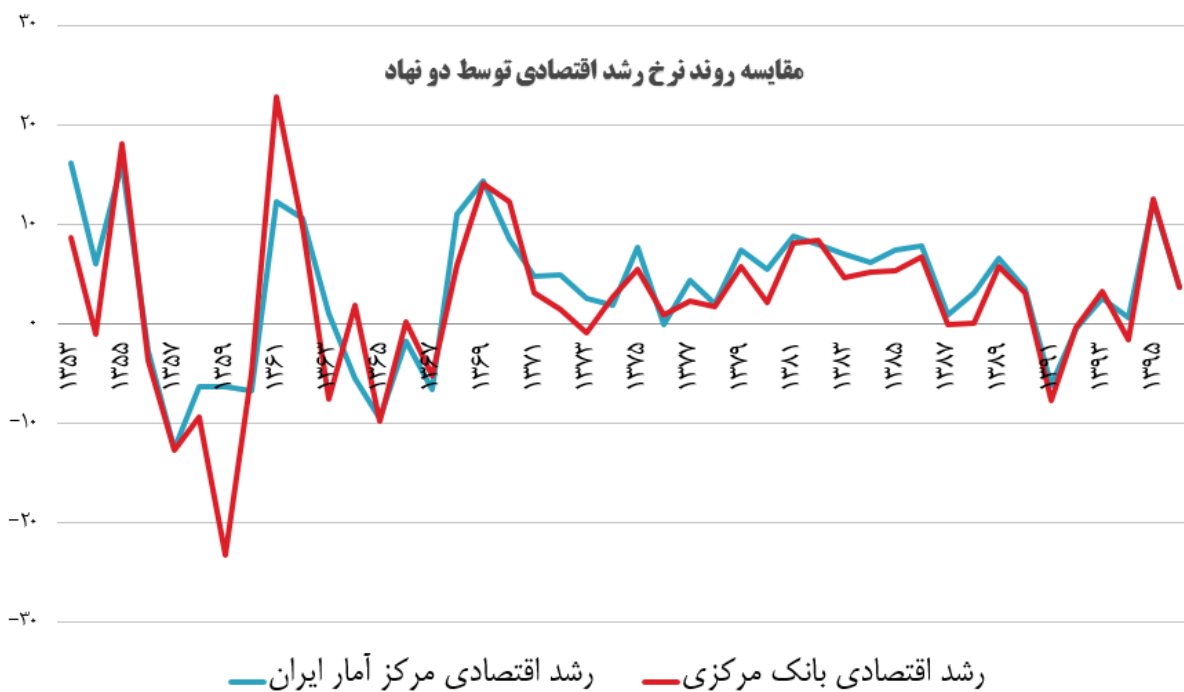
راهبردهای کلان نظام آماری کشور مصوب ۱۳۹۶/۷/۳، موضوع اصلاح قوانین، رفع موازی‌کاری در تولید و ارائه آمارهای رسمی و ایفای نقش مرجعیت آمار، به عنوان اصلی‌ترین راهبرد کلان نظام آماری کشور تصویب شد. همچنین در ماده ۳ قانون ملی توسعه آمار کشور ۱۴۰۰-۱۳۹۶ (NSDS)، که با رویکرد نهاد سازی تحول بنیادین در نظام ملی آمار ایران، تدوین گردیده، بر موضوع رفع موازی‌کاری تأکید ویژه ای شده است. این برنامه چراغ راه نظام آماری کشور تا سال ۱۴۰۰ خواهد بود و به تمام دستگاه‌های اجرایی برای اجرا ابلاغ شده است. همچنین در کمیسیون تخصصی شورای عالی آمار در تاریخ ۱۳۹۷/۱۰/۱۷، با اکثریت قاطع ضمن رد موازی‌کاری، بر وظیفه مرکز آمار در تولید و انتشار نرخ تورم و نرخ رشد اقتصادی تأکید شد.

از طرف دیگر، آمار از امور حاکمیتی است و نهاده و محصولی عمومی به حساب می‌آید. لذا بحث رقابت پذیری و تولید همزمان توسط چند نهاد، سبب تضعیف کیفیت این محصول شده و بر یکی از شاخصه‌های مهم این محصول عمومی که باورپذیری و اعتماد عمومی است، خدشه جدی وارد می‌کند. به عبارت دیگر ارائه چند آمار از یک موضوع واحد، سبب تضعیف سرمایه اجتماعی و باور مردم به آن می‌شود.

مقایسه روند نرخ تورم توسط دو نهاد

مقایسه روند نرخ رشد اقتصادی توسط دو نهاد

با توجه به نمودارهای فوق، موضوع دیگر این است که، اگرچه روند کلی این دو شاخص در محاسبات دو نهاد دارای همبستگی زیادی بوده و مطابق آزمون های آماری تفاوت معنی داری با

یکدیگر ندارند اما بررسی اجزای متشکل هر یک از آن ها معرف ساختار های متفاوتی از اقتصاد کشور می باشد. حال دو سؤال اساسی زیر مطرح است :

۱- اگر فقط روند کلی این دو شاخص مد نظر است چرا موازی کاری و اتلاف منابع؟ و

۲- اگر اجزای متشکل هر یک از این دو شاخص مد نظر است، چرا موازی کاری و ارائه تصاویر متفاوت از اقتصاد کشور؟

آنچه مسلم است نرخ های رشد اقتصادی و تورم این دو نهاد، با هیچ ساز و کاری قابل یکسان شدن نیست. زیرا بر اساس علم آمار به دلیل نمونه ای بودن آمارگیری ها، متفاوت بودن منابع اطلاع، متفاوت بودن وزن ها، روش های متفاوت ادیت، بعضاً فرمول های محاسباتی و دیگر ملاحظات اجرایی، امکان یکی شدن اجزا و روند کلی نرخ تورم و رشد اقتصادی بانک مرکزی و مرکز آمار ایران، از نظر فنی و کارشناسی تحت هیچ عنوان وجود ندارد و فقط در صورتی یکسان سازی، امکان پذیر است که فقط و فقط یک طرح با منابع اطلاع واحد، فرمول های محاسباتی یکسان، برابر بودن وزن ها و دیگر ملاحظات اجرایی اجرا گردد.

با فرض محال یکسان شدن نتایج، این سوال اصلی نیز مطرح خواهد شد که، آیا تحمیل هزینه های گزاف به کشور برای تولید موازی یک عدد، توسط بانک مرکزی و مرکز آمار ایران، دلیل منطقی دارد؟